

บทที่ 7

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้

ปัจจุบันความสนใจเกี่ยวกับปัญหาต่างๆของบุคคลปัญญาอ่อนได้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากได้มีการประชาสัมพันธ์และให้ความช่วยเหลือในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น เช่น มูลนิธิ สมาคม โรงพยาบาล โรงเรียน ฯลฯ โดยเฉพาะกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลปัญญาอ่อน ได้แก่

1. การยอมรับสภาพทางสังคมของบุคคลปัญญาอ่อน
2. พยายามส่งเสริมให้มีการร่วมกิจกรรมในทุกรูปแบบ เพื่อให้เขาเหล่านั้นอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข
3. การส่งเสริมด้านการแพทย์ มีการวิจัย ค้นคว้า ทดลอง เพื่อหาสาเหตุ และ การป้องกันการเป็นปัญญาอ่อน การช่วยเหลือตลอดจนให้การบำบัดรักษา
4. มีการสาธิต การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจและตระหนักถึงสาเหตุการป้องกัน การบำบัดรักษา การช่วยเหลือ ตลอดถึงความรู้สึกด้านความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมกับบุคคลปัญญาอ่อนที่อยู่ในสังคม
5. ความช่วยเหลือทั้งจากภาครัฐและเอกชนในด้านการเงิน เพื่อการวิจัย การฝึกอบรมการให้ความช่วยเหลือ การจัดรูปแบบการศึกษา การอบรมบุคลากรทางการศึกษา พิเศษ ซึ่งจะนำ ผลต่าง ๆ มาใช้ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพกับบุคคลปัญญาอ่อน
6. มีการจัดเข้าค่าย การกีฬาเพื่อส่งเสริมสุขภาพทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงมี การออกกฎหมายเพื่อคนพิการ เพื่อให้เขามีสิทธิเท่าเทียมบุคคลอื่น ๆ รวมทั้ง การช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากภาครัฐและเอกชน

ความคิดเป็นเกี่ยวกับการจัดการด้านสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้

มีบุคคลในวงการต่าง ๆ รวมทั้งนักการศึกษาได้เริ่มให้ความสนใจต่อเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เป็นอย่างมาก แต่ละฝ่ายก็พยายามประชาสัมพันธ์เพื่อให้ทุก ๆ คนได้ทราบเกี่ยวกับการรณรงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือ การป้องกัน การเข้ามีส่วนร่วม เพื่อให้ทุกคนได้ตระหนักและเข้าใจว่า ปัญญาอ่อนเรียนได้ ก็คือคนหนึ่งของคนสังคม มีสิทธิทุกอย่างเท่าเทียมกันบุคคลอื่น มีความเสมอภาคทางการศึกษา และมีการยอมรับตามกฎหมายซึ่งจะ

เห็นได้จากการขยายการศึกษาในระบบ โรงเรียนการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กปัญญาอ่อน และการเรียนร่วมชั้นในโรงเรียนปกติซึ่งมีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ ดังจะยกตัวอย่างของบุคคลในวงการต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์ และวิทยาศาสตร์ มีความสนใจเกี่ยวกับสาเหตุและพยายามศึกษาวิจัยหาสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญญาอ่อน โดยเฉพาะในระยะก่อนคลอดซึ่งเกี่ยวโยงไปถึงการทำให้สติปัญญาพัฒนาล่าช้า จะพยายามเน้นหนักไปที่การวิเคราะห์หาสาเหตุ โดยหวังว่าจะสามารถควบคุมป้องกันและรักษาการเป็นปัญญาอ่อนได้

2. นักจิตวิทยามีความสนใจที่จะทำงานเกี่ยวกับเด็กปัญญาอ่อนทางด้านการประเมินและวัดผลเกี่ยวกับพฤติกรรม การทดสอบทางจิตวิทยา การทดสอบระดับสติปัญญา ฯลฯ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเด็กปกติในการหาความแตกต่าง แม้นักจิตวิทยาสาขาต่าง ๆ ก็ได้ มีการอ้างอิงถึงความสามารถทางด้านต่าง ๆ ของเด็กปัญญาอ่อน เช่น ด้านสังคม การเรียนรู้ การจูงใจ พฤติกรรมบุคลิกภาพ ฯลฯ

3. นักการศึกษาที่มีความสนใจเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเพื่อให้เขามีพฤติกรรมที่ดีขึ้นและมีความสามารถในการเรียนรู้มากขึ้น ชั้นแรกคือต้องให้ความสนใจเมื่อเด็กปัญญาอ่อนมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมและนักการศึกษาจะมีการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมที่ดีและเหมาะสมสำหรับเขา ชั้นต่อไปก็คือการนำไปพัฒนาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ส่วนการประเมินผลและการใช้เครื่องมือทดสอบทางจิตวิทยานั้นก็เพื่อให้ทราบว่าพวกเขามีความสามารถหรือขาดความสามารถทางด้านใด เพื่อนำผลที่ได้นั้นมาทำการศึกษา

4. นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องในอาชีพอื่น ๆ ก็พยายามที่จะเข้าใจและสนใจปัญหาของเด็กปัญญาอ่อนเหล่านี้ แต่อาจจะไม่มากเท่าที่ควร จะสนใจหรือเข้าใจมากยิ่งขึ้นก็ต่อเมื่อพวกเขาได้พบเห็นเด็กปัญญาอ่อน แต่ไม่มีความลึกซึ้ง จะมองเพียงเฉพาะ ภายนอกที่เกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เด็กปัญญาอ่อนได้แสดงออกมาเท่านั้น

ความสนใจของบุคคลในวงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเด็กปัญญาอ่อนนี้ ได้เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ แต่อุปสรรคที่สำคัญก็คือความคิดเห็นซึ่งต่างฝ่ายต่างก็เข้าใจเฉพาะด้านตามที่ตนเองได้เรียนรู้หรือพบเห็นมา บางครั้งทำให้เกิดความแตกแยกทางด้านความคิดเห็นหลายรูปแบบ การจัดการช่วยเหลือก็เป็นไปตามรูปแบบของแต่ละสาขาอาชีพที่คิดว่าได้พยายามทำสิ่งนั้นอย่างดีที่สุดแล้ว เช่น ทางด้านแพทย์ เมื่อตรวจพบและทำการรักษาแล้ว จะมีความคิดเห็นว่าจะเน้นให้มีกิจกรรมเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ที่จะทำให้มีสุขภาพร่างกาย แข็งแรงก่อน ด้านนักจิตวิทยาอาจจะมีความคิดเห็นหลังจากได้

สังเกต ทดสอบและประเมินผลแล้วว่าควรให้เด็กมีกิจกรรมเสริมทักษะที่เกี่ยวกับการพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ก่อน ด้านนักฝึกอาชีพอาจมีความเห็นว่า ควรที่จะได้รับการฝึกฝนทักษะเบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพไปพร้อม ๆ กับด้านอื่น เพื่อในอนาคตเขาจะได้มีอาชีพพอที่จะเลี้ยงตนเองได้

จากตัวอย่างดังกล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าบุคคลแต่ละอาชีพก็มีความคิดเห็นตามแนวของตนเองและคิดว่าสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่เหมาะสมที่สุด โดยไม่มีการปรึกษาหารือร่วมกัน ดังนั้นผู้ที่มีอาชีพหรือเกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือเด็กปัญญาอ่อน ควรจะได้มีการปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน อันจะทำให้การดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือเด็กปัญญาอ่อน เป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพตามแนวความคิดของคนส่วนใหญ่ ซึ่งหมายถึงการระดมความคิดเพื่อช่วยเหลือเด็กปัญญาอ่อนตามความเหมาะสม

ความขัดแย้งทางด้านความคิดของบุคคลในแต่ละสาขาอาชีพนั้นย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ดังนั้นเราควรที่จะเน้นลงไปเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่คล้าย ๆ กันและพยายามรวบรวมให้เข้ากันได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเด็กปัญญาอ่อน ในแต่ละเป้าหมายหรือจุดประสงค์นั้นเราสามารถดำเนินการหรือกระทำการได้อย่างกว้าง ๆ อาจจะเจาะจงลงไปแต่ละพฤติกรรม เช่น การบรรยายเกี่ยวกับลักษณะทางพฤติกรรมที่เด็กปัญญาอ่อนแสดงออก ความคาดหวังและการควบคุมสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน เพื่อให้พวกเขาสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ ถ้าเกี่ยวกับการควบคุมแต่ละพฤติกรรม ครูเป็นผู้หนึ่งที่สามารถจะดำเนินการได้ เช่น การควบคุมพฤติกรรมทางการเรียนการสอน การควบคุมระเบียบวินัยในห้องเรียน ฯลฯ ซึ่งบางพฤติกรรมนั้นถ้าไม่มีการควบคุมอย่างถูกต้อง อาจจะทำให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนการสอนได้ การควบคุมระเบียบวินัยของเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้นั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งเราสามารถพบได้บ่อยมากเมื่อเริ่มมีการเรียนการสอน ทุกคนพอจะทราบได้บ้างเมื่อเขาได้แสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็น เด็กปัญญาอ่อนนั้นมักจะไม่มีลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยเฉพาะแต่สิ่งที่แสดงพฤติกรรมนั้นเนื่องมาจากความผันแปรทางด้านจิตใจและความอ่อนแอของแต่ละบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันไป จึงทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมาแตกต่างกันไปด้วยถ้าเป็นเด็กปัญญาอ่อนมากหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมทางครอบครัวที่ไม่ดีนั้นก็ยิ่งจะทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นหลากหลายมากขึ้นโดยตัวของเขาเองก็มีพฤติกรรมที่หลากหลายอยู่ในตัวแล้วความคาดหวังทางด้านพฤติกรรมของพวกเขาเป็นยิ่งที่ยากมาก ดังนั้นถ้ามีพฤติกรรมใด ๆ เกิดขึ้นก็ควรที่จะมีการติดตามดูแลอย่างสม่ำเสมอ

ขอบข่ายและลำดับของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้

โดยปกติการจัดการศึกษาทุกระดับชั้นจะต้องมีการปรึกษาหารือกันระหว่าง ครูผู้สอน ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับ จุดประสงค์ ขอบข่ายและการจัดลำดับของการศึกษา ระยะเวลาในการศึกษา ตลอดจน การประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งจะปรากฏผลภายหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลง หรือช่วงระหว่างการสอน ขอบข่ายของการศึกษานั้น หมายถึงประสบการณ์ทั้งหมด รวมถึงกิจกรรมที่จะจัดให้เด็กปัญญาอ่อนเรียนได้แต่ละบุคคล ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นเดือน ปี หรือกำหนดตามระยะเวลาของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละบทหรือแต่ละวัน เพื่อให้เกิด ความสมบูรณ์ในการเรียนการสอนจึงควรกำหนดเวลาให้แน่นอน ดังนั้นการเลือก ประสบการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ต้องให้สอดคล้องกับเวลาที่กำหนดไว้ ไม่ควรจะ คำนึงถึงการซ้ำซ้อนของนักเรียนเพราะจะทำให้ครูผู้สอนเกิดความกังวลใจ ถึงแม้ว่า ขอบข่ายของการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้นี้ จะเป็นไปอย่างกว้าง ๆ แต่เราก็ ควรที่จะคำนึงถึง กิจกรรมที่จัดให้กับนักเรียนว่าจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของเด็ก ในแต่ละกลุ่ม ซึ่งหมายความว่าครูต้องมีทักษะที่ดีในการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ขอบข่ายที่กว้างออกไปอีกก็คือ ความคาดหวังการกระทำของเด็กแต่ละคนว่าสามารถ บรรลุผลตามที่คาดหวังไว้เมื่อไร เช่น ถ้าเด็กมีประสบการณ์ในการทำกับข้าว ครูก็ควรที่ จะเพิ่มเติมประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะต้องใช้ร่วมกับการทำกับข้าว ครูไม่มีความจำเป็นที่ จะต้องสอนเกี่ยวกับการทำกับข้าวโดยตรงเพราะเด็กมีประสบการณ์มาก่อนแล้ว แต่ อาจจะเพิ่มเติมในบางสิ่งบางอย่างที่เขา还不知道 ลำดับของการจัดการศึกษาเพื่อเพิ่มพูน ประสบการณ์และกิจกรรมในระหว่างการเรียนในแต่ละระดับชั้นนั้น สมิท (Smith 1968 : 52) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรคำนึง ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์ของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน
2. กำหนดขอบข่ายทั้งหมดของโปรแกรมการศึกษา
3. ต้องจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็ก
4. มีการวินิจฉัยสาเหตุตามลำดับขั้นของการเรียนการสอน หากพบว่า ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้เด็ก ไม่มีการแสดงออกหรือนำไปใช้ได้เหมาะสม ซึ่ง อาจจะมาจากการสอนที่ผิดขั้นตอนหรือไม่ถูกต้องตามลำดับของความต้องการ และความ เข้าใจของเด็ก

จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้

มีนักการศึกษาหลายท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายทั่วไปของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้ ดังนี้

แม็คมิลแลน (Mac Millan 1977 : 441) กล่าวว่าเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้สามารถอยู่ในสังคมได้และสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้

ฮิวเวทและฟอเนส (Hewett and Forness 1977 : 142) ได้กล่าวว่าการฝึกอาชีพ ทักษะการเข้าสังคม การปรับตัวของเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เป็นสิ่งสำคัญ เน้นการพัฒนาการด้านสังคม เน้นความสำเร็จทางวิชาการตามความสามารถ ให้มีทักษะทางด้านอาชีพ การปรับตัวให้เข้ากับสังคมและตระหนักในตนเอง เทลฟอร์ดและซอว์รีย์ (Telford and Sawrey 1972 : 247)

ดังนั้นพอจะสรุปจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้ควรเน้นในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองที่ดี
2. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
3. การตระหนักในตนเอง
4. มีความสามารถในการประกอบอาชีพ

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน ถ้าได้คำนึงถึงจุดมุ่งหมายดังกล่าว ก็สามารถที่จะกำหนดปรัชญาในการจัดการศึกษาได้แน่นอนและสามารถจัดโปรแกรมการศึกษาได้แน่นอนมากยิ่งขึ้น

สมิธ (Smith 1968 : 52-53) ได้อ้างถึง เคิร์ค (Kirk 1951) ว่าได้ตั้งจุดมุ่งหมายของการศึกษานี้ไว้ 8 ข้อด้วยกัน แต่ละข้อเน้นเกี่ยวกับความสามารถในการประกอบอาชีพการปรับตัวให้เข้ากับสังคมและการตระหนักในตนเอง อย่างไรก็ตามครูก็เป็นบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบเพื่อช่วยให้พวกเขาได้มีการพัฒนาทางด้านทักษะเบื้องต้นเพื่อที่จะพัฒนาเพิ่มขึ้นในระดับต่อไปและช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้ตามขอบข่ายที่ได้กำหนดไว้ บางคนอาจจะเห็นว่าการพัฒนานั้นคือรูปแบบหนึ่งของชีวิตซึ่งจะมีผลต่อไปในการที่จะรู้จักความรับผิดชอบต่อสังคมต่อบุคคลอื่นต่อสถานการณ์ต่าง ๆ และต่ออาชีพจุดมุ่งหมายเบื้องต้นของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนนั้น เขาได้ให้ความเห็นไว้ว่า

1. โปรแกรมการศึกษาต่าง ๆ ที่จัดขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือเด็กปัญญาอ่อนนั้น ควรจะช่วยให้เขาได้พัฒนาในทุก ๆ ด้านให้ดีขึ้น และเป็นไปอย่างรวดเร็วเหมาะสมกับเวลา

2. โปรแกรมการศึกษานั้นควรช่วยให้เด็กปัญญาอ่อนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นจะต้องใช้ในสังคม ส่วนตัวและด้านอาชีพ ตลอดจนจนในการใช้เพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ

3. ควรจะเน้นทางด้านความคิด ความเข้าใจให้มาก ให้ได้รู้จักการคาดการณ์ แต่ไม่ควรเน้นเกี่ยวกับการท่องจำ

จุดมุ่งหมายที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ ไม่ใช่เป็นตัวบังคับเพื่อให้ทุกคนทำตาม เป็นแต่เพียงสิ่งที่บุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึง เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นในการที่จะจัดการศึกษาให้กับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้ การจะจัดการศึกษาให้เด็กมีปัญญาอ่อนเรียนได้นั้น ควรจะมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันหลาย ๆ ฝ่าย เพื่อที่จะได้นำปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่มาวิเคราะห์และจัดโปรแกรมการศึกษารวมทั้งการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้ถูกต้อง เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่มหรือแต่ละคน เพื่อที่เขาเหล่านั้นจะได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์อย่างเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในสังคมต่อไป

รูปแบบของการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อนนั้น กล่าวโดยทั่ว ๆ ไปไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาให้อยู่ในระบบโรงเรียน ซึ่งอาจจะหมายถึงโรงเรียนปกติ โรงเรียนการศึกษาพิเศษ โรงเรียนในโรงพยาบาล ฯลฯ อย่างไรก็ตามเราสามารถจัดการศึกษาได้ตามรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งได้ต้นแบบการจัดมาจากเรโนลด์ (Reynolds 1977 : 368) และนำมาดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. โรงเรียนการศึกษาพิเศษแบบอยู่ประจำ
2. โรงเรียนการศึกษาพิเศษแบบไป-กลับ
3. ชั้นการศึกษาพิเศษเรียนตลอดวัน
4. ชั้นการศึกษาพิเศษเรียนร่วมบางเวลา
5. ชั้นเรียนปกติและมีห้องสอนเสริม
6. ชั้นเรียนปกติและมีการสอนเสริมในห้องเรียน
7. ชั้นเรียนปกติและมีการขอคำปรึกษา
8. ชั้นเรียนปกติ

การจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตามต้องดูที่ความเหมาะสมหลาย ๆ ด้านอาจจะขึ้นอยู่กับความพร้อมของสภาพโรงเรียน เช่น ความพร้อมของโรงเรียน ขนาดของโรงเรียนจำนวนนักเรียน จำนวนบุคลากร ฯลฯ อาจจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารโรงเรียน เช่น ประสบการณ์ของผู้บริหารที่มีต่อเด็กพิการ ความมีน้ำใจ ความช่วยเหลือด้านบุคลากรการศึกษาพิเศษ ที่มีต่อ โรงเรียน ฯลฯ อาจจะขึ้นอยู่กับงบประมาณที่จะสนับสนุนและอื่น ๆ แต่ละรูปแบบของการจัดการศึกษานี้ได้คำนึงถึงเด็กปัญญาอ่อนเป็นพิเศษ ดังจะได้กล่าวรายละเอียดต่อไป

1. โรงเรียนการศึกษาพิเศษแบบอยู่ประจำ เป็นโรงเรียนการศึกษาพิเศษ โดยเฉพาะสำหรับนักเรียนทุกคน หมายถึงเด็กที่มีความบกพร่องหรือเด็กพิการทุกประเภท รวมอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน แต่อาจจะเป็นโรงเรียนสำหรับเด็กปัญญาอ่อนหรือเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้โดยเฉพาะก็ได้ โรงเรียนนี้มีการสอนปกติในตอนกลางวันและมีที่พักสำหรับเด็กทุกคน อีกความหมายก็คือ เด็กทั้งเรียนและกินอยู่ในโรงเรียน หรือโดยทั่วไปเรียกว่า โรงเรียนกิน - นอน พ่อแม่หรือ ผู้ปกครองจะต้องรับเฉพาะในวันหยุดประจำสัปดาห์หรือ ตอนปิดภาคเรียนเท่านั้น การจัดโรงเรียนการศึกษาพิเศษแบบอยู่ประจำนี้เด็กจะได้รับการฝึกฝนและการเรียนด้านวิชาการ รวมถึงระเบียบวินัยต่าง ๆ ไปในตัว ทั้งกลางวันและกลางคืน พร้อมทั้งได้รับการฝึกการช่วยเหลือตนเอง การตรงต่อเวลาความรับผิดชอบจากการเรียนรู้ทั่วไปจากเด็กอื่น ๆ ซึ่งอาจจะมีปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมื่อเด็กเรียนจบจากโรงเรียนนี้ไปแล้ว

2. โรงเรียนการศึกษาพิเศษแบบไป-กลับ คล้ายกับแบบที่กล่าวมาแล้วจึงเป็นโรงเรียนการศึกษาพิเศษโดยเฉพาะ นักเรียนทุกคนเป็นเด็กพิเศษหรือเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้ ทั้งหมด ในระบบโรงเรียนการศึกษาพิเศษแบบไปกลับหรือบางครั้งเราเรียกว่า เติมนเรียนนี้ เด็กจะมาเรียนในตอนเช้าและกลับบ้านในตอนบ่ายหรือเวลาเลิกเรียนตามปกติ ไม่มีหอพักสำหรับนักเรียน ผู้ปกครองต้องมารับ-ส่งตามเวลาของโรงเรียน หรืออาจจะมาและกลับเองก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของเด็กด้วย ระบบการศึกษาเหมือนโรงเรียนทั่ว ๆ ไป ดังนั้นการเรียนการสอน รวมทั้งฝึกฝนทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับอาชีพจะอยู่ในช่วงกลางวันคือตั้งแต่เช้าถึงบ่าย การจัดโรงเรียน การศึกษาพิเศษแบบไป-กลับนี้ เด็กจะได้รับการฝึกฝนและการเรียนด้านวิชาการ รวมทั้งระเบียบวินัยต่าง ๆ จากผู้ชำนาญการโดยตรง ต่อเวลา ความรับผิดชอบต่าง ๆ ในโรงเรียน เด็กจะได้เห็นสภาพสังคมโดยทั่ว ๆ ไป เมื่อตอนมาและกลับ แต่เด็กจะขาดการเข้าสังคมกับเด็กปกติ ขาดการเรียนรู้ทั่วไปจากเด็กอื่น ๆ ซึ่งอาจจะมีปัญหาเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้

3. ชั้นการศึกษาพิเศษเรียนตลอดวัน การจัดการศึกษาแบบนี้ดูจะคล้ายกับแบบที่ 2 แต่มีข้อแตกต่างตรงที่ว่า เป็นการจัดชั้นการศึกษาพิเศษหรือห้องเรียนสำหรับเด็กปัญญาอ่อนใน โรงเรียนสำหรับเด็กปกติทั่ว ๆ ไป อาจจะมีการจัดห้องพิเศษนี้ไว้ 1 หรือ 2 ห้อง สำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้โดยเฉพาะ การเรียนก็ใช้ระบบตามปกติคือมาเช้า กลับบ่ายหรือเย็นตามเวลาของโรงเรียน ผู้ปกครองต้องมารับ – ส่ง ตามเวลาหรืออาจจะให้เด็กมาและกลับเองก็ขึ้นอยู่กับระบบการบริหารโรงเรียน การจัดชั้นการศึกษาพิเศษ เรียนตลอดวันในโรงเรียนทั่ว ๆ ไปนี้ จะทำให้ทั้งผู้ปกครองและเด็กรู้สึกไม่มีปมด้อย เพราะได้มาเรียนในโรงเรียนธรรมดาเหมือนเด็ก นักเรียนอื่น ๆ ถึงแม้ว่าในความเป็นจริงเด็กจะเรียนอยู่ในห้องพิเศษตลอดทั้งวันก็ตาม เด็กจะได้เรียนทั้งวิชาการและพื้นฐานการงานอาชีพตามหลักสูตรของเด็กปกติ รวมทั้งการเรียนรู้ถึงสภาพสังคมของเด็กนักเรียนปกติ ได้เล่นร่วมกันมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เด็กนักเรียนปัญญาอ่อนเรียนได้เหล่านี้จะได้เรียนรู้ถึงการปรับตัวให้เข้ากับเด็กอื่น ๆ รู้จักการอดกลั้น รู้จักระเบียบวินัยของสังคม ฯลฯ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต แต่อาจจะมีปัญหาเรื่องการถูกล้อเลียนถ้าครูไม่พยายามอธิบายในเด็กปกติทราบเสียก่อน

4. ชั้นการศึกษาพิเศษเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดชั้นพิเศษสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้ในระบบโรงเรียนสำหรับปกติทั่ว ๆ ไป อาจจะมีการจัดเอาไว้ 1 หรือ 2 ห้องสำหรับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้โดยเฉพาะ การเรียนก็มีระบบตามโรงเรียนปกติ เพียงแต่การจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมบางเวลานี้ หมายถึง เด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เข้าเรียนในชั้นพิเศษนี้เกือบตลอดทั้งวัน ยกเว้นบางวิชาที่ไม่ต้องใช้ทักษะหรือใช้ทักษะน้อยมาก เด็กปัญญาอ่อนเหล่านี้จะไปเรียนร่วมชั้นกับเด็กปกติ เช่น วิชาพลศึกษา วิชาศิลปศึกษา วิชาดนตรี ฯลฯ เมื่อเรียนร่วมชั้นกับเด็กปกติเสร็จแล้วก็จะกลับมาเรียนวิชาการที่ห้องพิเศษของเขาต่อไป ซึ่งในสัปดาห์หนึ่ง ๆ อาจจะมีการเรียนร่วม 2 หรือ 3 ชั่วโมงก็ได้ การจัดชั้นการศึกษาพิเศษเรียนร่วมบางเวลาในเวลาใน โรงเรียนทั่ว ๆ ไปนี้ จะทำให้ทั้งเด็กและผู้ปกครอง รู้สึกไม่มีปมด้อยเพราะได้มาเรียนในโรงเรียนธรรมดาเหมือนเด็กอื่น ๆ และบางวิชาก็ยังได้เรียนกับเด็กปกติด้วย ถึงแม้เวลาส่วนใหญ่จะเรียนอยู่ในห้องพิเศษก็ตาม เด็กจะได้เรียนทั้งวิชาการและพื้นฐาน การงานอาชีพตามหลักสูตรเด็กปกติ รวมทั้งการเรียนรู้ถึงสภาพสังคมของเด็กนักเรียนปกติ ได้เรียน เล่นและมีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน เด็กนักเรียนปัญญาอ่อนเรียนได้เหล่านี้ จะได้เรียนรู้ถึงการปรับตัวให้เด็กกับสังคมกับเด็กอื่น ๆ รู้จักการอดกลั้น รู้จักระเบียบวินัยของสังคม ฯลฯ ซึ่งจะเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตต่อไปในอนาคต อาจจะมีการถูกล้อเลียนบ้าง แต่ส่วนมากแล้ว

เด็กปกติจะมีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจเด็กปัญญาอ่อนมากกว่า ในที่สุดก็จะเกิดการยอมรับสำหรับเด็กปกติ ผู้ปกครองและสังคมของโรงเรียนที่เขาเรียนอยู่

5. ชั้นปกติและมีห้องสอนเสริม ชั้นเรียนแบบนี้หมายถึง ในโรงเรียนปกติและชั้นเรียนทั่วไป อาจจะมีนักเรียนปัญญาอ่อนเรียนได้ เรียนร่วมอยู่ด้วย 1-3 คน การเรียนการสอนในห้องเรียนนี้เป็นไปตามปกติทั่ว ๆ ไป ไม่มีอะไรเป็นพิเศษหรือช่วยเหลือเป็นพิเศษแก่เด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เหล่านั้น นอกจากการจัดชั้นเรียนในห้องเรียนอาจจะให้เด็กปัญญาอ่อนเรียนได้ นั่งข้างหน้า หรือพยายามเรียกชื่อพวกเขาเพื่อสร้างความสนใจเท่านั้น โดยปกติเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เหล่านี้ จะเรียนไม่ค่อยทันเพื่อนในห้องอยู่แล้ว แต่ถ้าวิชาใดที่จะต้องใช้ทักษะและความจำมาก ๆ ก็ยิ่งจะเรียนไม่ทันมากยิ่งขึ้น สมมติว่าเรียนไม่ทันวิชาคณิตศาสตร์ ถ้าถึงชั่วโมงเรียนคณิตศาสตร์อาจเรียนไปตามปกติ แต่เมื่อมีเวลาว่างจะต้องถูกส่งไปที่ห้องสอนเสริมเพื่อเรียนวิชาคณิตศาสตร์เพิ่มเติมให้ทันกับเพื่อน ๆ ในห้อง หวังอีกรูปแบบหนึ่ง คือ เมื่อถึงชั่วโมงเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เด็กปัญญาอ่อนทั้งหมดไม่ต้องเรียนในห้องเรียนปกติแต่จะต้องไปเรียนที่ห้องสอนเสริมเพื่อเรียนวิชาคณิตศาสตร์แบบพิเศษ แต่มีนักเรียนน้อยคนจะทำให้การสอนของครูเป็นไปอย่างได้ผล มีการดูแลอย่างทั่วถึงและเอาใจใส่เป็นพิเศษได้ ในระบบชั้นเรียนปกติและมีห้องสอนเสริมนี้ เด็กปัญญาอ่อนเรียนได้จะได้รับทุก ๆ อย่างแบบเด็กก็แล้วเขาจะต้องพยายามปรับเป็นอย่างมาก เพื่อให้เข้ากับสังคมในชั้นเรียนให้ได้ เพื่อน ๆ ในห้องก็จะมี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกันในหมู่เพื่อนฝูง ได้เรียนรู้ถึงความเป็นอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างแท้จริงตรงกับระดับชั้นเรียน และอายุของตนเอง จะช่วยให้เด็กปัญญาอ่อนเหล่านั้น มีความกระตือรือร้นมากขึ้น อาจจะมีการล้อเลียนกันบ้างในบางครั้ง ซึ่งครูจะต้องคอยดูแล ตักเตือน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเด็กปัญญาอ่อนเรียนให้เกิดความท้อแท้ ครูและเพื่อน ๆ ต้องพยายามให้กำลังใจเป็นพิเศษ

6. ชั้นเรียนปกติและการสอนเสริมในห้องเรียน การจัดแบบนี้ จะมีลักษณะคล้าย ๆ กับแบบที่ 5 คือ เป็นชั้นเรียนปกติในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป มีเด็กปัญญาอ่อน 1-3 คน เรียนร่วมชั้นอยู่กับเด็กนักเรียนปกติ การเรียนการสอนในชั้นเรียนเป็นไปตามปกติทั่วไป แต่อาจจะมีการจัดเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เหล่านี้ นั่งหน้าห้องบ้างหรือพยายามเรียกเด็กเหล่านี้บ่อย ๆ เพื่อเป็นการสร้างความสนใจ การเรียนการสอนทั่วไปเหมือน ๆ กันทุกคนในห้องเรียน ในเวลาพักกลางวันหรือตอนเย็นก่อนกลับบ้าน ครูอาจจะใช้เวลาประมาณครึ่งชั่วโมงในตอนกลางวัน ครึ่งหรือหนึ่งชั่วโมง ภายหลังเลิกเรียนเพื่อสอนเสริมให้กับเด็กปัญญาอ่อนเหล่านั้นอาจจะเป็นไปได้แม้ในชั่วโมงเรียนหลังจากบทเรียนแล้ว เด็กทุกคนก็จะมี การทำแบบฝึกหัด ครูอาจจะเรียกเด็กปัญญาอ่อน เหล่านี้มาสอนเสริมก็ได้

ข้อดีและข้อเสียต่าง ๆ มีคล้าย ๆ กับแบบที่ 5 แต่จัดชั้นเรียนปกติและมีการสอนเสริมในห้องเรียนนี้มีข้อที่ควรระมัดระวังเป็นพิเศษ ก็คือ ในขณะที่เรียกเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้ สอนเสริมไม่ว่าจะเป็นการนำแบบฝึกหัดทำซ้ำ ๆ ระหว่างพักเที่ยง และ ภายหลังจากเลิกเรียนแล้ว ผู้สอนต้องพยายามไม่ทำให้เด็กนักเรียนคนอื่นเกิดความรู้สึกที่ไม่ดีว่า ผู้สอนเอาใจและสนใจเฉพาะเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เป็นพิเศษ

7. ชั้นเรียนปกติและมีการขอคำปรึกษา การจัดชั้นเรียนแบบนี้มีลักษณะคล้าย ๆ กับแบบที่ 1 และแบบที่ 6 คือชั้นเรียนปกติในโรงเรียนโดยทั่ว ๆ ไป แต่อาจจะมีเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เรียนร่วมอยู่ด้วย 1-3 คน การเรียนการสอนก็เป็นแบบปกติทั่วไปไม่มีการสอนพิเศษไม่มีการสอนเสริม ไม่มีชั้นเรียนพิเศษ แต่การจัดห้องเรียนอาจจะพอช่วยได้ เช่น ให้เด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เหล่านี้นั่งข้างหน้าชั้นเรียน มีการเรียกชื่อเด็กเพื่อสร้างความสนใจ หรืออาจจะให้นั่งกับเพื่อนที่เข้าใจและเรียนเก่งเพื่อจะให้เพื่อนได้ช่วยเหลือเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เหล่านี้ ครูจะคอยดูแล ทุกสิ่งทุกอย่างเหมือนกันหมด แต่ถ้าเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้คนใดที่มีปัญหาซึ่งอาจจะทำให้ครูเกิดความลำบากใจ แก่ปัญหาช่วยเหลือไม่ได้ เนื่องจากไม่ได้ศึกษา หรืออบรมความรู้เกี่ยวกับการพิเศษมาก่อน เมื่อเป็นเช่นนี้ ครูผู้สอนอาจจะขอคำปรึกษาจากผู้รู้หรือครูที่เคยศึกษาและอบรม เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษมาเพื่อการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เหล่านั้น นอกเหนือจากครูที่เคยศึกษาหรืออบรมเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษมาแล้ว ยังมีบุคคลอีกหลาย ๆ สาขาอาชีพที่สามารถให้คำปรึกษาและช่วยเหลือได้ เช่น นักจิตวิทยา แพทย์ พยาบาล ผู้บริหารโรงเรียน ฯลฯ ในการจัดการชั้นเรียนปกติและมีการขอคำปรึกษา ข้อดีและข้อเสียก็มีเช่นเดียวกับแบบที่ 5 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดชั้นเรียนของคุณ ถ้าให้นักเรียนกับเด็กเก่งก็จะได้รับการช่วยเหลือที่ดี แต่เด็กเก่งอาจจะรำคาญและการช่วยเหลือจะกลายเป็นการให้ ซึ่งจะมีผลเสียต่อเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้ หรือถ้าเกิดปัญหาที่ทำให้ครูเกิดความลำบากใจบ่อย ๆ ก็อาจจะทำให้ครูเกิดความท้อแท้ใจได้เช่นกัน

8. ชั้นเรียนปกติ การจัดชั้นเรียนแบบนี้หมายถึง ชั้นเรียนปกติในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป ที่อาจจะมีเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้อยู่ 1-3 คน การเรียนการสอนไม่มีอะไรพิเศษ การดูแลก็เหมือนกับเด็กปกติทั่วไป แต่อาจจะมี การจัดที่นั่งให้เหมาะสมเพื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีการเรียกชื่อเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เหล่านี้มีปัญหาก็จะส่งให้นักการศึกษา ดังนั้น การพัฒนาการทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา จะเป็นไปเหมือนกับเด็กปกติ แต่โดยธรรมชาติของเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้ อาจจะช้าไปบ้างหรือช้ามาก ซึ่งบ่อยครั้งอาจจะมี การเรียนซ้ำชั้น หรือพัฒนาการด้านอื่น ๆ อาจจะช้ากว่าปกติ ข้อดีข้อเสีย คล้าย ๆ กับ แบบที่ 5 ที่กล่าวมาแล้ว แต่มีข้อควรระวัง

คืออย่าพยายามให้เด็กปัญญาอ่อนเรียนได้เกิดความวิตกกังวลหรือเครียดเมื่อเรียนไม่ทันเพื่อน ๆ ในห้อง หรือเมื่อมีการซ้ำชั้นเกิดขึ้น

สรุป

บุคคลต่าง ๆ ในวงการแพทย์ จิตวิทยา การศึกษาและนักสังคมสงเคราะห์ต่างมีความเป็นว่าเกี่ยวกับเด็กปัญญาอ่อนตามลักษณะเฉพาะด้านของแต่ละบุคคล ซึ่งควรได้รับการปรึกษาหารือร่วมกันไปด้านการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกัน ซึ่งจะต้องมีการกำหนดขอบข่ายและลำดับการจัดการศึกษา การกำหนด จุดมุ่งหมายของการศึกษา การจัดรูปแบบของการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือเด็กปัญญาอ่อนเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาความสามารถทักษะต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นอยู่ในสังคมได้ด้วยการพึ่งตนเองให้ได้มากที่สุด

